

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLB140004
NAZWA OBSZARU Dolina Środkowej Wisły

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ A	1.2. Kod obszaru PLB140004	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Dolina Środkowej Wisły

1.4. Data opracowania 2002-05	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

1.7. Data wskazania oraz objęcia formą ochrony/klasyfikacji terenu

Data zaklasyfikowania obszaru jako OSO:	2004-11
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony OSO	rozp. MŚ z dn. 21.07.2004 r. w sprawie osop

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
21.2248

Szerokość geograficzna
51.9948

2.2. Powierzchnia [ha]:

30777.88

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2 Nazwa regionu

PL31	Lubelskie
PL12	Mazowieckie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

[Powrót](#)

Gatunki				Populacja na obszarze						Ocena obszaru				
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
B	A168	Actitis hypoleucos			r	159	182	p		M	A	B	C	B
B	A168	Actitis hypoleucos			c	807	807	i		M	D			
B	A229	Alcedo atthis			r	26	30	p		M	C	B	C	C
B	A056	Anas clypeata			r	3	7	p		M	C	C	C	C
B	A052	Anas crecca			r	8	8	p		M	D			
B	A052	Anas crecca			c	845	845	i		M	D			
B	A052	Anas crecca			w	18	245	i		M	D			
B	A053	Anas platyrhynchos			w	20000	20000	i		M	C	C	C	C
B	A051	Anas strepera			r	8	13	p		M	D			
B	A255	Anthus campestris			r	3	3	p		M	D			
B	A060	Aythya nyroca			r	1	2	p		M	C	C	C	C
B	A021	Botaurus stellaris			r	9	11	cmale		M	D			
B	A215	Bubo bubo			r	1	1	p		M	D			
B	A067	Bucephala clangula			r	2	2	p		M	D			

B	A067	Bucephala clangula		w	1008	1008	i			M	D			
B	A466	Calidris alpina schinzii		c					P	DD	D			
B	A371	Carpodacus erythrinus		r	120	120	p			M	C	B	C	C
B	A136	Charadrius dubius		r	212	254	p			M	B	B	C	B
B	A137	Charadrius hiaticula		r	147	167	p			M	A	B	B	A
B	A197	Chlidonias niger		r	15	15	p			M	D			
B	A031	Ciconia ciconia		r	5	5	p			M	D			
B	A030	Ciconia nigra		c	50	245	i			M	C	C	C	C
B	A030	Ciconia nigra		r	1	1	p			M	D			
B	A081	Circus aeruginosus		r	7	8	p			M	D			
B	A122	Crex crex		r	67	67	cmales			M	D			
B	A036	Cygnus olor		r	34	34	p			M	D			
B	A036	Cygnus olor		w	231	711	i			M	D			
B	A238	Dendrocopos medius		p	200	800	i			M	B	B	C	B
B	A429	Dendrocopos syriacus		p	9	9	p			M	C	C	B	C
B	A236	Dryocopus martius		p	60	70	p			M	D			
B	A027	Egretta alba		c	42	199	i			M	D			
B	A027	Egretta alba		w	8	54	i			M	D			
B	A379	Emberiza hortulana		r	5	5	p			M	D			
B	A320	Ficedula parva		c					P	DD	D			
B	A127	Grus grus		r	2	2	p			M	D			
B	A130	Haematopus ostralegus		r	9	12	p			M	A	B	A	A
B	A075	Haliaeetus albicilla		r	3	6	p			M	C	B	C	C
B	A075	Haliaeetus albicilla		w	65	82	i			M	C	B	C	C
B	A022	Ixobrychus minutus		r	10	13	p			M	C	B	C	C
B	A338	Lanius collurio		r	200	200	p			M	D			
B	A184	Larus argentatus		w	2341	2341	i			M	D			
B	A184	Larus argentatus		r					P	DD	D			
B	A459	Larus cachinnans		r					P	DD	D			
B	A182	Larus canus		r	707	814	p			M	A	B	A	A
B	A182	Larus canus		w	282	3642	i			M	D			
B	A183	Larus fuscus		c	1	11	i			M	D			
B	A183	Larus fuscus		r	5	5	p			M	D			
B	A187	Larus marinus		c					P	M	D			
B	A176	Larus melanocephalus		r	5	21	p			M	A	B	A	A
B	A177	Larus minutus		c					P	DD	D			

B	A179	Larus ridibundus		w	5754	5754	i			M	D			
B	A179	Larus ridibundus		r	10190	11195	p			M	B	B	C	B
B	A156	Limosa limosa		r	12	12	p			M	C	C	C	C
B	A246	Lullula arborea		r	6	6	p			M	D			
B	A272	Luscinia svecica		r	6	6	p			M	C	C	B	C
B	A068	Mergus albellus		w	50	69	i			M	D			
B	A070	Mergus merganser		c	100	413	i			M	D			
B	A070	Mergus merganser		r	92	121	p			M	B	C	C	C
B	A070	Mergus merganser		w	517	1540	i			M	D			
B	A160	Numenius arquata		r	1	1	p			M	D			
B	A094	Pandion haliaetus		c				P		DD	D			
B	A072	Pernis apivorus		r	1	1	p			M	D			
B	A151	Philomachus pugnax		c				P		DD	D			
B	A120	Porzana parva		r	3	6	cmale			M	D			
B	A119	Porzana porzana		r	3	6	cmale			M	D			
B	A132	Recurvirostra avosetta		r	1	1	p			M	D			
B	A249	Riparia riparia		r	5200	11470	p			M	B	B	C	B
B	A195	Sterna albifrons		r	420	539	p			M	A	B	C	A
B	A190	Sterna caspia		c				P		DD	D			
B	A193	Sterna hirundo		r	1400	1728	p			M	A	B	C	A
B	A307	Sylvia nisoria		r	37	37	p			M	D			
B	A048	Tadorna tadorna		r	8	10	p			M	B	C	A	B
B	A166	Tringa glareola		c	219	219	i			M	D			
B	A164	Tringa nebularia		c	295	295	i			M	D			
B	A162	Tringa totanus		r	22	30	p			M	C	B	C	C
B	A142	Vanellus vanellus		c	2832	2832	i			M	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

[Powrót](#)

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N19	5.85
N16	10.74
N21	0.53
N23	1.91
N06	42.69
N17	0.89
N04	2.23
N07	0.02
N10	15.09
N12	20.06
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina środkowej Wisły PLB140004 obejmuje fragment doliny rzecznej o długości ok. 250 km położony pomiędzy Puławami a Płockiem (od 379 do 631 km szlaku wodnego). Zajmuje on powierzchnię 30 778 ha, z których 27 411 ha zlokalizowanych jest na terenie województwa mazowieckiego, a pozostałe 3 367 ha na terenie województwa lubelskiego. Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną kraju wg Kondrackiego obszar specjalnej ochrony ptaków położony jest na Niżu środkowoeuropejskim, w obrębie dwóch makroregionów: Niziny środkowomazowieckiej, będącej częścią podprovincji Niziny środkowopolskiej, oraz Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, stanowiącej część podprovincji Pojezierze Południowobałtyckie. Fragment doliny Wisły położony na Nizinie środkowomazowieckiej znajduje się w dwóch mezoregionach: Dolinie środkowej Wisły (Puławy - Warszawa) i Kotlinie Warszawskiej (Warszawa - Gąbin). Odcinek doliny rzeki położony w Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej leży w mezoregionie Kotlina Płocka (Gąbin - Płock). Według regionalizacji geobotanicznej opracowanej przez J.M. Matuszkiewicza obszar specjalnej ochrony ptaków znajduje się w Krainie Południowomazowiecko-Podlaskiej, Podkrajnie Południowomazowieckiej i Okręgu Nadwiślańskim Puławsko-Warszawskim oraz Krainie Północnomazowiecko-Kurpiowskiej, Podkrajnie Wkry i Okręgu Kotliny Warszawskiej. Klimat - na terenie doliny środkowej Wisły występuje klimat przejściowy, charakteryzujący się dominacją mas powietrza polarnomorskiego (65%), przynoszącego latem opady. Zimą często docierają tu masy mroźnego powietrza polarnokontynentalnego i arktycznego (35-40%). Średnia roczna temperatura wynosi 7,5°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,5°C, a najchłodniejszym styczeń (-3°C). W poszczególne zimy pojawiają się znaczne odchylenia, np. średnia temperatura w Warszawie w styczniu waha się między 1,4°C a -7,1°C. Okres wegetacyjny trwa od 200 do 210 dni, a pokrywa śnieżna zalega średnio 75 dni. Roczna suma opadów wynosi 450-500mm, a więc jest niższa od średniej krajowej. Powodem tego jest położenie obszaru w cieniu opadowym Pojezierza Mazurskiego i Pojezierza Wielkopolskiego. Najbardziej deszczowym miesiącem jest lipiec, w którym suma opadów równa jest 88 mm. Przeciętna wilgotność powietrza wynosi 77%. Na obszarze przeważają wiatry zachodnie, osiągające średnią prędkość ok. 3,5 m/s. Geologia i geomorfologia - dolina Wisły środkowej położona jest w marginalnej części prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, w obrębie niecki brzeżnej, która wyodrębniła się strukturalnie pod koniec górnej kredy w wyniku wypiętrzenia wału środkowopolskiego. Jest to długa depresja o przebiegu NW - SE, podzielona na trzy części: niekę pomorską, warszawską i lubelską. Omawiany obszar położony jest w obrębie niecki warszawskiej i lubelskiej, które wypełnione są osadami górnej kredy - opokami, marglami piaszczystymi i glaukonitowymi, gejami, piaskowcami i wapieniami

mastrychtu górnego, a także osadami paleocenu - opokami, wapieniami marglistymi, gezami, marglami i piaskami. Pod osadami górnej kredy i najniższego trzeciorzędu występują skały permu, triasu i jury. Permskie i triasowe utwory wykształcone są w postaci ilowców, mułowców i piaskowców pstrych. Utwory jurajskie natomiast stanowią miększe osady morskie. W trzeciorzędzie, po ruchach orogeny laramijskiej, w obrębie niecki warszawskiej i lubelskiej powstała rozległa depresja - niecka mazowiecka, którą wypełniają detryczne osady powstałe od eocenu po pliocen. W obrębie doliny Wisły środkowej ponad warstwą paleoceńską zalega ciągła warstwa dolno-oligocieńska zbudowana z mułków oraz piasków kwarcowych i glaukonitowych. Znajdujące się nad warstwą oligocieńską podłoże neogeńskie zbudowane jest z miocieńskich ilów, mułków i piasków kwarcowych, a miejscami z utworów plioceńskich (ilów, mułków, piasków). Współczesna dolina Wisły jest stosunkowo młodą formą morfologiczną ukształtowaną w czwartorzędzie, w wyniku zlodowacenia środkowopolskiego, podczas interglacjału emskiego. Powstała ona w aluwiach starszej i bardziej rozległej doliny interglacjału mazowieckiego. Dno łóżyska współczesnej Wisły wcina się w osady rzeczne - mady, mułki, piaski, żwiry pochodzące z interglacjału emskiego, stanowiące ciągłą warstwę w dolinie rzeki. Pod nimi znajdują się osady piasków rzecznych pochodzących ze zlodowacenia środkowopolskiego, które leżą bezpośrednio nad podłożem neogeńskim. Obecny kształt formy dolinnej rzeki na omawianym obszarze osiąga szerokość do ok. 17 km i posiada przebieg z południowego wschodu na północny zachód. Wisła płynie pośród zdenurowanych równin ukształtowanych w wyniku procesów peryglacjalnych, na osadach akumulacji glacialnej i fluwioglacialnej. Dolinie Wisły towarzyszą po obu stronach wysoczyzny zbudowane z glin zwałowych, piasków i żwirów wodno-lodowcowych. W ich obrębie znajdują się pola piasków eolicznych, z których po zakończeniu zlodowacenia północnopolskiego powstały liczne wydmy. W strukturze litologicznej czwartorzędu równin sąsiadujących z doliną Wisły środkowej charakterystyczne jest również występowanie utworów zastoiskowych - ilów, mułków i piasków, związanych z początkiem glacjału środkowopolskiego, a także resztki moren czołowych zbudowanych z piasków, żwirów i głazów. W strukturze litologicznej utworów powierzchniowych oraz geomorfologii doliny Wisły środkowej wyróżnić można dwie jednostki o układzie strefowym - taras nadzalewowy i nadwiślański taras zalewowy. Taras nadzalewowy budują mady rzeczne oraz piaski i żwiry rzeczne, na których rozwinęły się zespoły wydmy, współcześnie w większości utrwalone. Ciągłość stref tarasu nadzalewowego przerywają łóżyska dawnych i współczesnych odpływów, wypełnionych osadami holoceniowymi. Ponadto na tarasie zlokalizowane są zagłębienia wypełnione utworami holoceniowymi, najczęściej namułami. Taras zalewowy związany jest z bezpośrednim sąsiedztwem koryta Wisły i obejmuje utwory holoceniowe, chronione obecnie przed wy-lewami przez wały przeciwpowodziowe. Zbudowany jest w znacznej części z piaszczystych odsypów, często pokrytych roślinnością a także utworów pozakorytowych. W obrębie tarasu występują przede wszystkim mady rzeczne, a także piaski i żwiry rzeczne, które tworzą liczne wyspy, ławice i mielizny w korycie rzeki. Ponadto w niektórych miejscach występują zwarte kompleksy torfów, które mogły stanowić dawne łóżyska przepływu wód wiślanych. Podłoże koryta zbudowane jest z utworów piaszczysto-żwirowych. Zwarte powierzchnie mad oraz piasków i żwirów rozcinają w wielu miejscach wąskie pasma namułowe o krętym przebiegu, świadczące o dawnym przebiegu koryta, którego pozostałością są starorzecza. W miejscach tworzenia się meandrów rzeka podcina wyższe tarasy tworząc wysokie krawędzie erozyjne. Zwarta i ciągła strefa osadów holoceniowych wyznacza współczesny zasięg przebiegu układu koryta rzecznej Wisły. Układ ten cechował się w przeszłości większą krętością, czego świadectwem są liczne starorzecza, będące obecnie w różnym stadium sukcesji lub w zaniku (całkowite wypełnienie osadami). W XIV w. zaznaczyła się wyraźna zmiana biegu rzeki - z meandrowego na roztokowy. Równocześnie nastąpił wzrost częstotliwości wylewów powodziowych i ich zasięgu, co przyczyniło się do postępującego procesu regulacji koryta Wisły. Wylesianie zlewni i przeznaczanie gruntów pod uprawy polowe coraz bardziej uszczuplało tereny pozostające we władaniu rzeki, które obecnie ograniczają się do ciasnej przestrzeni pomiędzy wałami przeciwpowodziowymi. Z doliną omawianego odcinka Wisły związane są siedliska okresowo zalewane, przesychnające. Siedliskami występującymi obecnie w międzywalu Wisły środkowej są zbiorowiska łąk jednokośnych, łożowiska i pozostałości lasów łąkowych. Charakterystyczna jest też duża ilość piaszczystych ławic i wysp powstających w korycie rzeki, porośniętych lasami łąkowymi, zaroślami łożowymi i wiklinami nadrzecznymi. Hydrologia i morfologia rzeki - Obszar Natura 2000 - Dolina środkowej Wisły obejmuje odcinek rzeki o długości 252 km, rozciągający się od km 379 szlaku wodnego do km 631, tj. od miejscowości Wólka Gołębska do Płocka. W pobliżu przekrojów wyznaczających granicę górną i dolną omawianego odcinka Wisły znajdują się posterunki wodowskazowe IMGW: Puławy - w km 372,5 oraz Płock w km 632,4. Z porównania powierzchni zlewni, zamkniętych przekrojami wodowskazowymi Puławy i Płock wynika, że na analizowanym odcinku rzeki powierzchnia dorzecza Wisły wzrasta trzykrotnie, natomiast wzrost wielkości przepływów jest wyraźnie mniejszy, przy czym dość znacznie zróżnicowany - w granicach od 7 % (WWQ) do 113 % (SNQ). W przypadku przepływów maksymalnych rocznych o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia wzrost natężenia przepływu jest mniejszy i wynosi 20 - 30 %. Warto

ponadto zwrócić uwagę na występowanie anomalii hydrologicznej na odcinku między Puławami a Warszawą, co objawia się zmniejszaniem wielkości przepływów wód wielkich (WWQ i SWQ oraz WQ o $p = 1\% - 5\%$). Zjawisko to wynika prawdopodobnie z budowy geologicznej strefy korytowej Wisły, a zwłaszcza z występowania grubych warstw piaszczystych osadów aluwialnych, do których następuje "ucieczka" wód wezbraniowych. Charakter zmian wielkości przepływów świadczy ponadto o stosunkowo małych zasobach wodnych zlewni rzek zasilających Wisłę na analizowanym odcinku. Koryto Wisły na analizowanym odcinku jest zróżnicowane pod względem charakterystyk morfologicznych, co jest następstwem zarówno występowania określonych, zmiennych warunków naturalnych jak i oddziaływań antropogenicznych. Czynnikiem naturalnym w istotny sposób wpływającym na ukształtowanie koryta jest budowa geologiczna strefy korytowej, a zwłaszcza występowanie na dnie rzeki lub płytko w podłożu współczesnych aluwiów warstw gruntów trudno rozmywalnych (osadów ilastych pliocenu, glin zwałowych, bruków rezydualnych zbudowanych ze żwiru, otoczków i głazów). W miejscach występowania naturalnych progów powstają lokalne bazy erozyjne, które stabilizują zarówno profil podłużny rzeki jak również umożliwiają powstawanie stałych wysp. Istotny wpływ na morfologię koryta Wisły ma również stosunkowo duże obciążenie rzeki ilością transportowanego rumowiska wleczonego. Według Skibińskiego, w przekroju wodowskazowym Warszawa-Nadwilanówka w przeciętnym roku hydrologicznym Wisła prowadzi rocznie ok. 500 000 m³ rumowiska wleczonego. Autor ustalił, że podział rocznej objętości transportowanego rumowiska wleczonego jest następujący: w strefie przepływów wysokich ($Q > 1105 \text{ m}^3/\text{s}$) - 30 % rocznego transportu, w strefie przepływów średnich - 62 %, a w strefie przepływów niskich ($Q \leq 281 \text{ m}^3/\text{s}$) - 8 %. Oznacza to, że transport rumowiska wleczonego jest przede wszystkim kształtowany przez przepływy średnie. Można zatem przyjąć, że w latach suchych, przy braku większych wezbrań, roczny transport rumowiska wynosi 70 % ilości w roku przeciętnym tj. około 350 000 m³. Do czynników antropogenicznych mających największy wpływ na morfologię koryta rzeczno należy zaliczyć roboty regulacyjne, które na analizowanym odcinku zostały wykonane w różnym czasie, według różnych koncepcji projektowych i dla różnych celów. Zróżnicowany jest również aktualny stan techniczny zabudowy regulacyjnej, która opiera się na systemie mieszanym, składającym się z tam podłużnych, ostróg i opasek brzegowych. Regulacja koryta Wisły ma przeważnie lokalny charakter i obejmuje krótkie odcinki rzeki, często zabudowa wykonana jest tylko na jednym brzegu (zabudowa jednostronna) lub występują pojedyncze budowle regulacyjne. Wyjątek stanowi odcinek warszawski - miejski, gdzie pełna (obustronna) regulacja koryta występuje na długości 20 kilometrów (km 501,5 - 521,5). Tego typu zabudowa regulacyjna występuje także na długości 9,2 km w rejonie elektrowni Kozienice (km 419,5 - 428,7) oraz na długości 4,6 km w rejonie Góry Kalwarii (km 473,5 - 478,1). Pozostałe odcinki z pełną regulacją mają długość od 1,0 do 3,0 km długości i znajdują się między innymi w rejonie ujścia Pilicy, Narwi i Bzury oraz w pobliżu miejscowości: Wólka Gołębska, Dęblin, Królewski Las, Buraków i Kazuń. Odcinki z pełną regulacją koryta mają łączną długość 48 km, co stanowi 19 % długości analizowanego odcinka rzeki, natomiast zabudowa jednostronna występuje łącznie na 21 km rzeki, tj. ok. 8 % długości rozpatrywanego odcinka Wisły. Specyficznym typem budowli regulacyjnych są tzw. Przeprawy drogowe - są to tamy poprzeczne o szerokiej koronie, stanowiące szlaki dojazdowe do nurtowej części koryta, gdzie można zlokalizować most pontonowy. Przeprawy drogowe są budowlami bardzo trwałymi i silnie zwężającymi koryto Wisły, co niekorzystnie wpływa na warunki przepływu wody i transportu rumowiska. Tego typu budowle występują w km: 439.8, 468.5, 475.3, 485.2, 487.8 i 526.0. Do budowli i urządzeń powodujących lokalne zaburzenia w naturalnych warunkach przepływu można również zaliczyć mosty drogowe i kolejowe, ujęcia wody dla celów komunalnych i przemysłowych, budowle zrzutowe dla ścieków odprowadzanych z oczyszczalni, wyloty kanalizacji burzowej, a także odcinki eksploatacji kruszywa. Biorąc pod uwagę udział odcinków z zabudową regulacyjną oraz występowanie innego rodzaju budowli i oddziaływań antropogenicznych można stwierdzić, że na około 70 % długości analizowanego odcinka Wisły jej koryto ma charakter naturalny. Jako odcinki naturalne rozumie się te fragmenty rzeki, na których w obrębie obecnie czynnego koryta rzeki nie były wykonane roboty regulacyjne lub były wykonane w tak małym zakresie, że nie wpłynęły istotnie na morfologię koryta. Do naturalnych można również zaliczyć te odcinki, na których mogły być w przeszłości wykonane pewne budowle regulacyjne, lecz uległy one całkowitemu zniszczeniu a obecny stan koryta przypomina koryto naturalne. Odcinki naturalne można ogólnie zaliczyć do koryt typu roztokowego, przy czym można wyróżnić zróżnicowane pod względem morfologicznym formy koryta, co związane jest przede wszystkim z szerokością akwenu. Można wyróżnić trzy formy koryta naturalnego: zwarte, z "błądzącym nurtem" i rozwidlające się. Koryto określone jako zwarte występuje na stosunkowo niedługich odcinkach, posiada relatywnie najmniejszą szerokość i dzięki koncentracji - najkorzystniejsze warunki przepływu i transportu rumowiska wleczonego, które przemieszcza się w postaci ruchomych ławic piaszczystych. Najdłuższe odcinki posiadające tego rodzaju warunki zlokalizowane są w rejonie: km 491- 496, 526 - 529, 536 - 539, 566 - 572. Koryto rozwidlone występuje na tych fragmentach

rzeki, gdzie w wyniku powstania stałych wysp nastąpił trwały podział koryta na części. Wyspy zazwyczaj występują na odcinkach, gdzie koryto jest bardzo szerokie (szerokość może dochodzić do 1,5 - 2,0 km); w niektórych przypadkach ich występowanie wynika również z obecności w podłożu aluwii gruntów trudno rozmywalnych. Zazwyczaj rozgałęzione części koryta podlegają intensywnym przeobrażeniom, związanym ze zmianami układu nurtu i warunków przepływu. Dynamiczne zmiany koryta występują zwłaszcza w czasie przepływu wód wielkich, gdy często następuje rozszerzenie jednego lub obu ramion, przy jednoczesnym powstawaniu dużych niestabilnych odsypisk. Na omawianym odcinku Wisły rozwidlenia koryta występują w km: 450 - 455, 459.5 - 465, 470 - 475, 495 - 496.5, 529 - 533, 542 - 544, 560 - 565, a także na prawie całej długości odcinka od m. Wychódź do m. Wykowo, tj. km 572- 614. Koryto z "błądzącym nurtem" występuje na odcinkach o nadmiernej ze względu na warunki hydrauliczne, szerokości koryta. Wody wielkie przepływają jednym zwartym korytem, które składa się z części głównej i obszaru międzywala, natomiast przy przepływie wód średnich i niskich szerokość koryta jest zbyt duża i następuje rozdział strumienia na części. Trasa nurtu staje się wówczas dość kręta, następuje częsta zmiana jego położenia, zależnie od aktualnego układu obniżzeń dna i położenia nietrwałych ławic i odsypisk piaszczystych. Taki charakter koryta roztokowego dominuje na naturalnych odcinkach Wisły na Obszarze Natura 2000 - Dolina środkowej Wisły. Naturalnie ukształtowane koryto Wisły ze zmiennym przebiegiem nurtu oraz rozległymi, nieutrwalonymi roślinnością piaszczystymi odsypiskami wpływa na bardzo wysoką wartość przyrodniczą i krajobrazową rzeki. Z drugiej strony takie ukształtowanie koryta sprzyja tworzeniu się zatorów lodowych i powoduje wzrost ryzyka powodzi. Na odcinkach koryta rozwidzonego ryzyko powodzi również wzrasta, co wynika zarówno z niebezpieczeństwa powstawania zatorów lodowych w rozdzielonych częściach koryta, jak również z możliwości spiętrzenia się wód wielkich w wyniku większych oporów przepływu w obszarach wysp porośniętymi roślinnością wysoką. Układ krajobrazów roślinnych - Dolina Wisły stanowi ważny zestaw krajobrazów roślinnych, których odrębność wynika ze specyfiki siedlisk powstałych w wyniku procesów geologicznych, geomorfologicznych i hydrologicznych, związanych z działalnością akumulacyjną i erozyjną wody. Pierwotny układ siedlisk, uwarunkował również sposób wykorzystania tego terenu przez człowieka, którego działalność przekształciła krajobraz przyrodniczy doliny Wisły. Złożoność układu krajobrazów roślinnych w dolinie rzeki polega na: różnorodności krajobrazów, zwykle w pasowym układzie od nurtu rzeki, obecności mozaiki zbiorowisk specyficznych dla dolin rzecznych oraz zbiorowisk mogących występować zarówno w dolinie, jak i poza nią, przestrzennym rozdrobnieniu siedlisk, żywych procesach sukcesji roślinności na pewnych fragmentach doliny, różnorodnej działalności człowieka w obrębie doliny. Obszar Natura 2000 obejmuje głównie obszar międzywala, w którym zachowały się jeszcze fragmenty pierwotnych siedlisk przyrodniczych. W pobliżu nurtu rzeki, na najniższych tarasach utworzonych z gruboziarnistych, piaszczystych mad, gdzie wylewy wód są częste, zlokalizowana jest strefa siedlisk łągowo-topolowo-wierzbowych (klasa *Salicetea purpureae*). W tej strefie pierwotnym typem środowiska był las topolowo-wierzbowy (zespół *Salici-Populetum*), występujący na utrwalonych madach. Na terenach sąsiadujących z nurtem rzeki, na łąkach w obrębie koryta rzeki oraz na świeżych piaszczystych odsypach występowały zarośla wierzbowe (zespół *Salicetum triandro-viminalis*), będące jednym ze stadiów sukcesji do lasu topolowo-wierzbowego. W omawianej strefie występowały też starorzecza w różnym stadium sukcesji od roślinności wodnej (klasy *Lemnetea* i *Potamogetonetea*), poprzez roślinność szuwarową (klasa *Phragmitetea*) i bagienną (klasa *Scheuchzerio-Caricetea*) do bagiennych lasów olszowych (klasa *Alnetea glutinosae*). Strefa ta była kształtowana przez działalność Wisły, która zmieniała położenie swojego koryta. Obecnie strefa ta jest ograniczona przez ciągnące się wzdłuż doliny wały przeciwpowodziowe. Strefa międzywala na odcinku od Puław do Warszawy porośnięta jest w niewielkiej części lasami, których wycinanie uważano za konieczne w celu zmniejszenia ryzyka zatorów lodowych. Występują tu zbiorowiska szuwarowe i bagiennie oraz pastwiska i łąki zalewne. Na łąkach, przy niskich stanach wody pojawiają się efemeryczne nitrofilne zbiorowiska terofitów z klasy *Bidentetea tripartiti*. Spotykane są też pojedyncze topole (białodrzew nadwiślański) i wierzby, które pełnią ważną rolę przy zachowaniu populacji niektórych gatunków ptaków m.in. bielika i bociana czarnego. Strefa ta jest w dalszym ciągu kształtowana przez naturalne procesy przyrodnicze, dlatego roślinność tej strefy ma w dużym stopniu cechy roślinności spontanicznej i jest ważnym elementem krajobrazu doliny. Na tarasie zalewowym fragmentu doliny od Warszawy do Płocka występuje kompleks zarośli wierzbowych i łąk zalewnych, przy czym stosunkowo częściej niż na poprzednio omawianym odcinku doliny występują fragmenty łągowych lasów wierzbowo-topolowych. Omówione siedliska mają ogromne znaczenie dla ptaków gniazdujących lub przebywających na przelotach na tych terenach. Poza wałami, gdzie zalegają drobnoziarniste mady i wylewy w warunkach naturalnych były epizodyczne, istnieje strefa siedlisk pierwotnie zajmowanych przez łągi jesionowo-wiązowe zespołu *Filario-Ulmetum*. Były to bogate lasy o wielogatunkowym składzie i złożonej strukturze, spotykane tylko w tej strefie doliny. Lasy te, w Dolinie środkowej Wisły, niemal doszczętnie wycięto jeszcze przed wiekami. Ze względu na bardzo wysoką żyzność,

siedliska te zostały przeznaczone pod pola uprawne i sady. Tam, gdzie zachowały się resztki zbiorowisk łągowych, przeprowadzone regulacje koryta rzeki uniemożliwiły ich okresowe zalewanie, co doprowadziło do wytworzenia się zespołów łągowych. Strefa siedlisk lasów jesionowo-wiązowych może w niektórych odcinkach doliny Wisły osiągać znaczne szerokości (do 6 km) i rozciągać się po obu stronach doliny. Na brzegu strefy, u podnóża wysoczyzn, mogą występować warunki właściwe dla lasów olsowych - zespół *Carici elongatae-Alnetum* lub ściślej *Ribo-Alnetum* oraz zabagnionych łągów jesionowo-olszowych - zespół *Circae-Alnetum*. Obecnie siedliska te są przeznaczone pod użytki zielone. Na wielu odcinkach Wisły, w szczególności tam, gdzie dzisiejsza dolina przebiega w pradolinie, obok właściwej doliny występują również tarasy rzeczne. Zazwyczaj są one piaszczyste i zwydmione, ale istnieją też obszary o podłożu zasobniejszym. Tereny piaszczystych tarasów porastają bory sosnowe i mieszane, tworzące rozległe kompleksy ciągnące się wzdłuż doliny Wisły, których dobrym przykładem może być obszar Puszczy Kampinoskiej, wchodzącej w skład sieci Natura 2000.

Na niektórych tarasach występują rozległe torfowiska, będące głównie siedliskami lasów olsowych, obecnie w większości użytkowanych jako łąki, np. Bagno Całowanie i ciągi torfowe w Puszczy Kampinoskiej. Są one bardzo wrażliwe na zmiany stosunków wodnych w dolinie, wynikających najczęściej z wprowadzania urządzeń melioracyjnych lub prac hydrotechnicznych prowadzonych nad Wisłą. Zmiany te doprowadzają do zaniku cennych fragmentów roślinności i bezpowrotnej utraty siedli związanych z torfowiskami.

Różnorodność środowisk - Obszar specjalnej ochrony ptaków obejmuje teren międzywala Wisły, w obrębie którego występują cenne siedliska ptaków, charakterystyczne jedynie dla dolin dużych rzek nizinnych. Ze względu na ich położenie i częste zalewy, tereny te nie są przeważnie użytkowane przez człowieka, co pozwoliło zachować formy terenu ukształtowane przez naturalne procesy erozyjne i akumulacyjne wód powierzchniowych. W obrębie międzywala Wisły można wyróżnić trzy typy środowisk ważnych dla zachowania populacji rzadkich i ginących gatunków ptaków. Należą do nich: piaszczyste wyspy i ławice w nurcie, urwiste brzegi (skarpy), tereny zalewowe brzegów. Piaszczyste wyspy charakterystyczne dla koryta nieuregulowanej rzeki nizinnej są podstawowym wyznacznikiem wartości ornitologicznej doliny Wisły. Jest to dosyć specyficzne środowisko cechujące się dużą dynamiką. Piaszczyste ławice często zmieniają swoje położenie w nurcie rzeki, a nowo powstałe wyspy, jeżeli nie ulegną rozmyciu, porastają roślinnością zielną, a następnie wierzbą. Wyspy

znajdujące się we wczesnym etapie sukcesji są atrakcyjnym siedliskiem dla ptaków m.in. mew, rybitw i ptaków siewkowych. Ptaki przenoszą się z wysp gęsto porośniętych wikliną na powstające w sąsiedztwie młodsze wyspy. Sukcesja jest hamowana w sposób naturalny w wyniku zmian warunków hydrologicznych. Bardzo ważną cechą dla ptaków wyróżniającą to środowisko jest całkowita i naturalna izolacja od brzegu, ograniczająca penetrację tych miejsc przez ludzi i drapieżniki. Wyspy są miejscem gniazdowania takich gatunków ptaków, jak: sieweczka obrożna, sieweczka rzeczna, mewa srebrzysta, rybitwa białoczelna, ostrygojad, brodziec piskliwy, mewa czarnogłowa i in. Urwiste, podmywane przez rzekę brzegi są siedliskiem gniazdowania dwóch cennych gatunków: jaskółki brzegówki i zimorodka. Jest to siedlisko cechujące się dużą dynamiką, stale odnawiane przez procesy erozyjne. Teren zalewowy brzegów jest najbardziej zróżnicowany spośród omawianych środowisk. Znajdują się tutaj zarówno zarośla wierzbowe, rosnące na utworach piaszczystych, jak i pozostałości lasów łągowych. Można tu też spotkać starorzecza wypełnione roślinnością wodno-szuwarową. Zarośla wierzbowe, stanowiące wczesne stadia sukcesyjne łągów wierzbowo-topolowych, są siedliskiem charakterystycznym dla dolin dużych rzek nizinnych. Dojrzałe stadia rozwojowe spotykane są już dosyć rzadko, natomiast wiklinowiska występują wzdłuż całego biegu rzeki, nad brzegami koryta. Czynnikiem środowiskowym ograniczającym sukcesję jest tu wczesnowiosenny zalew powierzchni przez wezbrania powodziowe. Ponadto sukcesja jest ograniczana poprzez wycinkę wikliny w celach gospodarczych. Zarośla wierzbowe są miejscem występowania zagrożonych gatunków ptaków tj. bączka i podróżniczka, a także dziwoni, remiza, piecuszka, potrzosa, cierniówki i kwiczoła. Starorzecza i zabagnione obniżenia terenu są cennym siedliskiem gniazdowania wielu gatunków ptaków, a wybór zbiornika uzależniony jest od szeregu czynników lokalnych tj. powierzchni zwierciadła wody, głębokości zbiornika, stopnia rozwoju roślinności wynurzanej, stopnia zarośnięcia brzegów przez zarośla łągowe. Gatunki charakterystyczne dla tego typu środowiska to: podróżniczek, perkozek, wodnik, łyska, krzyżówka, głowienka, czernica i in. Siedliska te są rzadkie w Europie i zachowały się jedynie w dolinach rzek nizinnych najmniej uregulowanych i zagospodarowanych. Część gatunków tego ugrupowania gniazduje na sztucznych odpowiednikach starorzeczy tj. stawach rybnych.

4.2. Jakość i znaczenie

Dolina Środkowej Wisły jest fenomenem przyrodniczym na skalę europejską, ze względu na zachowane tu

fragmenty lasów łęgowych wierzbowo-topolowych, spotykane obecnie sporadycznie w dolinach dużych rzek, a także obecność znacznych powierzchni porośniętych nadrzecznymi zaroślami wierzbowymi, których występowanie wiąże się z powstawaniem świeżych aluwii.

Obecność specyficznych środowisk sprawiła, że obszar ten stał się bardzo ważną ostoją ptaków wodno - błotnych. Występują tu co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Z uwagi na wysoką liczebność populacji łęgowych, przedmiotami ochrony w obszarze są zarówno ptaki zamieszkujące piaszczyste wyspy i ławice (ohar, mewa czarnogłowa, mewa siwa, śmieszka, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, ostrzygojad, sieweczka obrożna, sieweczka rzeczna, brodziec piskliwy), nadrzeczne skarpy (zimorodek, brzegówka), zarośla nadrzeczne (bączek, podróżniczek, dziwonia), łąki i pastwiska (rycyk, krwawodziób, derkacz, płaskonos) jak i lasy łęgowe (bielik, dzięcioł białoszyi, dzięcioł średni, nurogęś).

W przypadku mewy siwej, śmieszki, rybitwy rzecznej, rybitwy białoczelnej, ostrzygojada i sieweczki obrożnej obszar stanowi największą krajową ostoję łęgową tych gatunków o kluczowym znaczeniu dla zachowania ich populacji. Dolina Środkowej Wisły jest ważnym na skalę międzynarodową korytarzem migracyjnym, stanowiącym miejsce żerowania i odpoczynku podczas wędrówek ptaków.

Do przedmiotów ochrony należy migrująca populacja bociana czarnego oraz zimująca populacja krzyżówki.

W trakcie sezonowej migracji w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje tu m.in. czapla biała oraz czajka i brodziec piskliwy. Jest to ważne zimowisko łabędzia niemego, gągoła, nurogęsi, mewy siwej, śmieszki oraz mewy srebrzystej.

Bączek - ocena ogólna C, w tym:

Populacja 10-13 par, co stanowi obecnie 0,7-1,3% populacji krajowej (wg. Chodkiewicz i in. 2015) – ocena C.

Stan zachowania siedliska – na większości stanowisk, na których stwierdzono występowanie gatunku w 2019 roku, stan ochrony siedliska oceniono jako właściwy (Rowiński i in. 2019), ponadto występował zwykle w liczebności większej niż 1 para – ocena B;

Izolacja – populacja nieizolowana, – ocena C.

Za minimalną liczbę par łęgowych w obszarze uznano liczbę pewnych wykrytych terytoriów w trakcie inwentaryzacji prowadzonej w 2019 r. (10 par). Wszystkie wyznaczone i inwentaryzowane powierzchnie spełniały wymogi odpowiednich siedlisk (optymalnych lub suboptymalnych) dla bączka. Należały one do 4 różnych kategorii środowisk: zatoka portu, szuwar i wiklinisko na brzegu rzeki, starorzecze i stawy rybne. Poszczególne powierzchnie różniły się wielkością i pokryciem roślinnością szuwarową.

Łączna powierzchnia stanowisk bączka w obszarze wynosił ok. 367 ha, w tym powierzchnia szuwaru (miejsca gniazdowania) – ok. 115 ha.

Powierzchnia rzeczywistych stanowisk (siedlisk) gatunku wynosiła łącznie ok. 167 ha, w tym powierzchnia szuwaru ok. 71 ha, stanowiąc 30-65% powierzchni poszczególnych stanowisk. Największe, rzeczywiste stanowiska miały powierzchnię ok. 55 ha (Drachalica – W) i 49 ha (Stawy Wilga – cz. E), najmniejsze stanowisko miało powierzchnię zaledwie 2,7 ha (Winduga – N). Rozmieszczenie gatunku w granicach obszaru należy określić jako wyspowe (gminy: Słupno, Gąbin, Bodzanów, Iłów, Maciejowice – woj. mazowieckie, gm. Stężycza – woj. lubelskie).

Bocian czarny (populacja migrująca) - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - stwierdzano 50-245 os., co świadczy o dużym znaczeniu obszaru dla populacji krajowej w okresie polęgowym - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w średnim stanie (łachy, brzegi wysp i ławic są dostępne w zależności od poziomu wód) - ocena C;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Podgorzałka - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 0-2 pary, co stanowi obecnie ok. 1,2% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie średnim (niewielka ilość zbiorników wodnych z dobrze rozwiniętą roślinnością wynurzoną) - ocena C;

Izolacja - populacja nieizolowana – ocena C.

Bielik (populacja lęgowa) - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 3-6 par, co stanowi obecnie maksymalnie 0,46% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C; Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (dostępne odludne płaty starych łągów wierzbowo-topolowych) - ocena B; Izolacja – populacja nieizolowana - ocena C.

Bielik (populacja zimująca) - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 65-82 os., co stanowi obecnie drugie pod względem liczebności zimowisko w Polsce (wg. Wilk i inni 2010) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (dostępne odludne płaty starych łągów wierzbowo-topolowych oraz żerowiska związane z koncentracjami ptaków wodno-błotnych) - ocena B; Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Mewa czarnogłowa - ocena ogólna A, w tym:

Populacja - 5 - 21 par, co stanowi obecnie średnio 17% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (liczne piaszczyste wyspy) - ocena B;

Izolacja - populacja izolowana - ocena A.

Rybitwa rzeczna - ocena ogólna A, w tym:

Populacja - 1400 - 1728 par, co stanowi obecnie średnio 36% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (liczne piaszczyste wyspy) - ocena B;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Rybitwa białoczelna - ocena ogólna A, w tym:

Populacja - 420-539 par, co stanowi obecnie średnio 53% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) – ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (liczne piaszczyste wyspy) - ocena B;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Dzięcioł białozy - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 9 par, co stanowi obecnie maksymalnie 0,9% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie średnim (dość liczne luźne zadrzewienia łągowe) - ocena C;

Izolacja - populacja na skraju zasięgu – ocena B.

Dzięcioł średni - ocena ogólna B, w tym:

Populacja - 200-800 osobników co stanowi obecnie 1,8-2,5% populacji krajowej (wg. Chodkiewicz i in. 2015) ocena B. Ocenę wielkości populacji w obszarze dokonano w oparciu o minimalną i maksymalną liczbę terytoriów stwierdzonych na 60 powierzchniach próbnych. Wykonano dwa oszacowania za pomocą uogólnionych modeli liniowych, w których wykorzystano informację o powierzchni lasów liściastych oraz o ich rozdrobnieniu. Średnia wartość dla modelu bazującego na minimalnej liczbie terytoriów wynosiła 408, dla modelu bazującego na maksymalnej liczbie terytoriów – 462. Ostatecznie szacunek (zakres zaokrąglony do pełnych dziesiątek) liczebności dzięcioła średniego w obszarze ustalono na 410-460 par (terytoriów).

Jednymi z najważniejszych cech siedliska dzięcioła średniego, znacząco wpływającymi na możliwości występowania, jest obecność starodrzewu (zwarłych płatów lub kęp) oraz obecność drzew martwych lub z martwymi konarami, jako preferowanych miejsc gniazdowania i żerowania (Kosiński 2013, 2015).

Rozmieszczenie gatunku w granicach obszaru należy określić jako równomierne od Płocka do granicy gmin: Konstancin- Jeziorna, Józefów, Otwock i Karczew).

Stan zachowania siedliska – na 77% powierzchni próbnych na których stwierdzono występowanie gatunku w

2019 roku, stan ochrony siedliska oceniono jako właściwy (Rowiński i in. 2019).

Ponadto, występował także na powierzchniach o małej powierzchni leśnej (<16 ha) i dużym rozdrobieniu płatów siedlisk leśnych, co oznacza że gatunek zasiedla w obszarze także siedliska suboptymalne – ocena B;

Izolacja – populacja nieizolowana, z racji liniowego rozmieszczenia może stanowić łącznik między różnymi populacjami – ocena C.

Podróżniczek - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - min. 6 par, co stanowi obecnie maksymalnie 0,5% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie średnim (zalane wodą zarośla wierzbowe nie występują powszechnie i są uzależnione od wahań poziomu wody) - ocena C;

Izolacja - populacja w pobliżu skraju zasięgu – ocena B. Wynik badań inwentaryzacyjnych w 2019 r. i wcześniejsze dane wyraźnie wskazują na silny spadek liczebności podróżniczka w obszarze. Brak stwierdzeń gatunku w roku 2019 mógł być spowodowany wystąpieniem losowych czynników (niski stan wód i niska temperatura). Występowanie lub brak gatunku w obszarze powinno zostać potwierdzone przez ponowną inwentaryzację (ponowna inwentaryzacja gatunku, docelowo zasoby przedmiotu ochrony w pełni rozpoznane i we właściwym stanie).

Krzyżówka - ocena ogólna C, w tym:

Populacja (zimująca) - ok. 20000 os., co spełnia kryterium B1 (wg. Wilk i inni 2011) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie C - ocena;

Izolacja - populacja nieizolowana – ocena C.

Płaskonos - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 3-7 par, co stanowi obecnie 0,54% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie średnim (nieliczne pastwiska na wyspach i brzegach rzeki) - ocena C;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Ohar – ocena ogólna - B , w tym:

Populacja – 8-10 par, co stanowi obecnie 6-8 % populacji krajowej (wg. Chodkiewicz i inni 2015) - ocena B;

Stan zachowania siedliska ocena C;

Izolacja populacji – populacja izolowana - ocena A.

Nurogęś (populacja lęgowa) – ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 92-121 par, co stanowi obecnie ok. 10% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena B;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie średnim (nieliczne, stare dziuplaste drzewa w dolinie) - ocena C;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Ostrygojad - ocena ogólna A, w tym:

Populacja - 9-12 par, co stanowi obecnie 62% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie dobrym (liczne piaszczyste wyspy w korycie rzeki) - ocena B;

Izolacja - populacja izolowana – ocena A.

Sieweczka rzeczna - ocena ogólna B, w tym:

Populacja - 212-254 par, co stanowi obecnie 6,7% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena B;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (liczne piaszczyste wyspy i plaże) - ocena

B; Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Sieweczka obrożna - ocena ogólna A, w tym:

Populacja - 147-167 par, co stanowi obecnie 41,9% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w dobrym stanie (liczne piaszczyste wyspy i plaże) - ocena B;

Izolacja - populacja na skraju zasięgu - ocena B.

Rycyk - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 12 par, co stanowi obecnie maksymalnie 0,6% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) – ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie średnim (nieliczne, zanikające pastwiska na wyspach i brzegach rzeki) - ocena C;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Krwawodziób - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 22-30 par, co stanowi obecnie 1,2% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie dobrym (liczne piaszczyste i trawiaste wyspy) – ocena B;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Brodziec piskliwy (populacja lęgowa) - ocena ogólna B, w tym:

Populacja - 159-182 pary, co stanowi obecnie maksymalnie 18% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie dobrym (liczne wyspy, plaże, dzikie częściowo zarośnięte brzegi rzeki) - ocena B;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Mewa siwa (populacja lęgowa) - ocena ogólna A, w tym:

Populacja - 707-814 par, co stanowi obecnie 30% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena A;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie dobrym (liczne piaszczyste lub nieznacznie zarastające wyspy, liczne pnie w nurcie rzeki) - ocena B;

Izolacja - populacja izolowana - ocena A.

Zimorodek - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 26-30 par, co stanowi obecnie maksymalnie 1,2% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie dobrym (liczne piaszczyste skarpy) - ocena B;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Śmieszka (populacja lęgowa) - ocena ogólna B, w tym:

Populacja - 10190-11195 par, co stanowi obecnie 12,5% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena B;

Stan zachowania siedliska – elementy zachowane w stanie dobrym (liczne piaszczyste wyspy w nurcie rzeki) - ocena B;

Izolacja – populacja nieizolowana - ocena C.

Brzegówka - ocena ogólna B, w tym:

Populacja - 5200-11470 par, co stanowi obecnie maksymalnie 7,6% populacji krajowej (wg. Sikora i inni

2012) - ocena B;

Stan zachowania siedliska - elementy zachowane w stanie dobrym (liczne piaszczyste skarpy) - ocena B;

Izolacja – populacja nieizolowana - ocena C.

Dziwonia - ocena ogólna C, w tym:

Populacja – (120 cmales), co stanowi obecnie maksymalnie 1% populacji krajowej (wg. Sikora i inni 2012) - ocena C;

Stan zachowania siedliska – elementy zachowane w stanie dobrym (powszechnie występujące zarośla wierzbowe na brzegach rzeki i wyspach) - ocena B;

Izolacja - populacja nieizolowana - ocena C.

Bąk - ocena populacji - D, populacja lęgowa (9-11 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Czapla biała (populacja migrująca) - ocena populacji - D, populacja migrująca (42-199 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Czapla biała (populacja zimująca) – ocena populacji - D, populacja zimująca (8-54 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Bocian biały – ocena populacji – D, populacja lęgowa (5 par w granicach obszaru) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Bocian czarny (populacja lęgowa) – ocena populacji - D, populacja lęgowa (1 para) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Bielaczek - ocena populacji - D, populacja zimująca (50-69 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Rybołów - ocena populacji - D, populacja migrująca (pojedyncze osobniki) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Rybitwa wielkodzioba - ocena populacji - D, populacja migrująca (P - gatunek obecny) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Błotniak stawowy - ocena populacji - D, populacja lęgowa (7-8 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Trzmielojad - ocena populacji - D, populacja lęgowa (1 para) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Puchacz - ocena populacji - D, populacja lęgowa (1 para) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Szabłodziób - ocena populacji - D, populacja lęgowa (1 para) jest nieistotna z uwagi na nieregularne gniazdowanie.

Biegus zmienny - ocena populacji - D, populacja migrująca (P- gatunek obecny) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Batalion - ocena populacji - D, populacja migrująca (P - gatunek obecny) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Mewa mała - ocena populacji - D, populacja migrująca (P - gatunek obecny) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Rybitwa czarna - ocena populacji - D, populacja lęgowa (15 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Żuraw - ocena populacji - D, populacja lęgowa (2 pary) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Zielonka - ocena populacji - D, populacja lęgowa (3-6 cmales) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Kropiatka - ocena populacji - D, populacja lęgowa (3-6 cmales) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Dzięcioł czarny - ocena populacji - D, populacja lęgowa (60-70 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Świergotek polny - ocena populacji - D, populacja lęgowa (3 pary) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Lerka - ocena populacji - D, populacja lęgowa (6 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Ortolan - ocena populacji - D, populacja lęgowa (5 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Jarzębatka – ocena populacji - D, populacja lęgowa (37 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Muchołówka mała – ocena populacji - D, populacja migrująca (P - gatunek obecny) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Gąsiorek – ocena populacji - D, populacja lęgowa (200 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Łabędź niemy (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (231-711 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Łabędź niemy (populacja lęgowa) - ocena populacji - D, populacja lęgowa (34 pary) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Krakwa - ocena populacji - D, populacja lęgowa (8-13 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Cyraneczka (populacja migrująca) - ocena populacji - D, populacja migrująca (do 845 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Cyraneczka (populacja lęgowa) - ocena populacji - D, populacja lęgowa (8 par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Cyraneczka (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (18-245 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Gągoł (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (do 1008 os.) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Gągoł (populacja lęgowa) – ocena populacji - D, populacja lęgowa (2 pary) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Nurogęś (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (517-1540 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Nurogęś (populacja migrująca) - ocena populacji - D, populacja migrująca (100-413 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Mewa żółtonoga (populacja lęgowa) – ocena populacji - D, populacja lęgowa (5 par) występujących nieregularnie jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Mewa żółtonoga (populacja migrująca) - ocena populacji - D, populacja migrująca (1-11 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2012).

Brodziczek piskliwy (populacja migrująca) - ocena populacji - D, populacja migrująca (do 807 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Łęczak – ocena populacji - D, populacja migrująca (do 219 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Czajka - ocena populacji - D, populacja migrująca (do 2832 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Kulik wielki – ocena populacji - D, populacja lęgowa (1 para) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Kwokacz - ocena populacji - D, populacja migrująca (295 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Mewa siwa (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (282-3642 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Mewa białogłowa - ocena populacji - D, populacja lęgowa (P - gatunek obecny, nieznana liczba par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Mewa siodłata - ocena populacji - D, populacja migrująca (P) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2012).

Śmieszka (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (do 5754 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Derkacz - ocena populacji - D, populacja lęgowa (67 cmales).

Mewa srebrzysta (populacja lęgowa) - ocena populacji - D, populacja lęgowa (P- gatunek obecny, nieznana liczba par) jest nieistotna (wg. Sikora i inni 2012).

Mewa srebrzysta (populacja zimująca) - ocena populacji - D, populacja zimująca (do 2341 os.) jest nieistotna (wg. Wilk i inni 2010).

Oceny gatunków umieszczonych w punkcie 3.2 dokonano na podstawie badań terenowych, ekspertyz przyrodniczych dla obszaru Natura 2000.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	D02.01.01		i
H	J02.12.02		i
M	A04.03		i
H	B02.02		i
M	G01		i
H	J02.03		i
M	A03.03		i
M	J02.10		i
H	C01.01		i
H	K03.04		i
M	H01		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]

H	A04.02		i
H	A03.02		i

Poziom: H = wysoki, M = sredni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie

kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Bukaciński D. 2010. Dolina Środkowej Wisły. W: Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki 2.

Bukaciński D. 2010. Inwentaryzacja awifauny lęgowej koryta Wisły na fragmencie rzeki między 426-431 km szlaku wodnego w 2009 roku. Oprac. dla Firmy Wielobranżowej Figlewicz Paweł, Warszawa 3.

Bukaciński D., Bukacińska M. 1994. Czynniki wpływające na zmiany liczebności i rozmieszczenia mew, rybitw i siewczek na Wiśle Środkowej. Notatki Ornitologiczne 35 (1-2): 79-97 4. Bukaciński D., Bukacińska M. 2001. Zagrożenia ptaków gniazdujących na Wiśle Środkowej. W: Kot H., Dombrowski A. (red.). Strategia ochrony fauny na Nizinie Mazowieckiej. Mazowieckie Towarzystwo Ochrony Fauny, Siedlce 5.

Bukaciński D., Cygan J.P., Keller M., Piotrowska M., Wójciak J. 1994. Liczebność i rozmieszczenie ptaków wodnych gniazdujących na Wiśle Środkowej – zmiany w latach 1973-1993. Notatki Ornitologiczne, 35: 5-47 6. Chylarecki P., Sawicki G. 2003. Ostoja ptaków Dolina Środkowej Wisły. Askon, Warszawa 7. FPP Consulting 2011. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 – Dolina Środkowej Wisły PLB140004 w województwie mazowieckim i lubelskim 8. Kot H., Bukaciński D., Keller M., Dombrowski A., Rowiński P., Błędowski W. 2009. Inwentaryzacja ptaków w granicach Obszaru Specjalnej Ochrony Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły PLB 140004. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie. Msc. 9.

Kruszewicz A. i in. 2007-2009: Inwentaryzacja siedlisk i ostoi ptaków lęgowych Obszarze Specjalnej Ochrony Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły (PLB1400004) w granicach administracyjnych Warszawy oraz w granicach administracyjnych aglomeracji warszawskiej i w graniach rezerwatów Wyspy Zawadowskie, Wyspy Świdzkie i Ławice Kiepińskie na podstawie monitoringu prowadzonego w okresie lęgowym ptaków. STOP, Warszawa 10.

Matuszkiewicz J.M. 2000. Ocena wartości przyrodniczej międzywala Wisły na odcinku warszawskim. W: Matuszkiewicz J.M. i Roo-Zielińska E. (red.). Międzywale Wisły jako swoisty układ przyrodniczy (odcinek Pilica-Narew). Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 11.

Wyniki monitoringu ptaków lęgowych w 2011 roku. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki, Gdańsk, Olsztyn, 2011 12 Sikora A, Chylarecki P., Kuczyński L., Neubauer G., Chodkiewicz T., Woźniak B. 2012. Monitoring ptaków w tym monitoring obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Opracowanie końcowej wersji raportu dla KE z wdrażania Dyrektywy Ptasiej w zakresie monitoringu. OTOP, Marki 13.

B., Nawrocki P., Okońska K., 1984. Rozmieszczenie i liczebność ptaków siewkowatych, mew i rybitw gniazdujących na wyspach Wisły środkowej. Acta Ornithologica 20, 2: 159-185 41. Węgrzynowicz A. 2010. Monitoring ptaków w rejonie planowanego lotniska w Modlinie w roku 2010 – wyniki badań 14. Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. red. 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP 15. Dokumentacja do planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 – Dolina Środkowej Wisły PLB140004 w

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL04	71.63	PL02	17.82	PL01	0.08

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL02	Kępa Rakowska	+	0.73
PL04	Warszawski	*	35.29
PL04	Gostynińsko-Gąbiński	*	1.62
PL02	Wyspy Zakrzewskie	+	1.06
PL02	Łachy Brzeskie	*	1.55
PL02	Wikliny Wiślane	*	0.5
PL02	Wyspy Zawadowskie	*	1.68
PL02	Kępa Wykowska	+	1.24
PL02	Ławice Kiełpińskie	*	2.6
PL01	Kampinoski Park Narodowy	*	0.08
PL02	Kępy Kazuńskie	*	1.82
PL02	Wyspy Białobrzесkie	+	0.83
PL02	Zakole Zakroczymskie	*	1.76
PL02	Ławice Troszyńskie	+	0.42
PL02	Kępa Antonińska	+	1.81
PL02	Wyspy Świderskie	*	1.83
PL04	Nadwiślański (powiat garwoliński, miński i otwocki)	*	11.83
PL04	Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki	*	1.94
PL04	Nadwiślański (powiat płoński, płocki i sochaczewski)	*	19.38
PL04	Nadwiślański (powiat sochaczewski)	*	1.58

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

[Powrót](#)

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie
Adres:	Polska Henryka Sienkiewicza 3 00-015 Warszawa
Adres e-mail:	sekretariat@warszawa.rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☒ Tak	<p>Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 24 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły PLB140004</p> <p>Link: https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2014/4572/</p> <hr/> <p>Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 16 grudnia 2014 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły PLB140004</p> <p>Link: https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2014/11870/</p> <hr/> <p>Nazwa: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 30 maja 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły PLB140004</p> <p>Link: https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2016/5083/</p>
☐ Nie, ale jest w przygotowaniu	
☐ Nie	

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB140004

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--